

ocenjevanja Trubarja in njegovega pomena. Z odkrivanjem virov, iz katerih je Trubar črpal, in povezovanja Trubarjevih del s temi viri, ga ne postavlja le v takratne realne razmere, temveč kaže pot sedanjim in bodočim raziskovalcem. Giesemannovo dosledno soočanje z drugačnimi dognanji od njegovih ter dosledno citiranje omogočajo neposredno preverjanje.

Medtem ko je tudi znotrajslovenska diskusija o Trubarju in slovenski reformaciji v 19. in 20. stoletju še vedno tekla v širšem okviru avstrijske in nemške diskusije o reformaciji, jo je Kardelj postavil na čisto nove temelje razrednega boja in novega nacionalizma. Postavil jo je na temelje, kjer mu »razredi«, ki jih obravnava, niso mogli ugovarjati. Potomci plemstva so bili izgnani ali fizično uničeni, Cerkev je bila obsojena na propadanje, številni duhovniki zaprti, odvezta jim je bila materialna podlaga dotedanjega preživljanja, protestantske skupnosti izven Prekmurja so bile uničene, slovenska »buržoazija«, podjetniki so bili razlaščeni, toliko opevani kmet pa pritisnjen z davki, obvezno oddajo, soočen z zaplembami posesti ter pod ideološko-političnim pritiskom, skratka, v slabem položaju, kot ga ni doživljal že stoletja.

Utesnitev Trubarja in slovenske reformacije v nove okvire je vidna tudi v Drugem Trubarjevem zborniku (1952), ne le v političnih prispevkih, temveč tudi pri sicer za Trubarja najbolj zaslužnem raziskovalcu Mirku Ruplu, ko v zvezi s *Formulo concordiae* zapiše: »Formula sama je izrodek prvotnih reformacijskih načel, ker je tog in strog zakonik, namenjen za prisilno sredstvo zoper vsakršno svobodnejše versko naziranje. V mlajših letih bi ji Trubar nemara celo nasprotoval ...« (77) Giesemann se v te slovenske okoliščine ni

spuščal, vendar je takšno gledanje ovrigel s svojo temeljito analizo sorodnosti in povezanosti Trubarjevih tekstov in Trubarjeve teologije s teologijo Martina Lutra in spisi njegovih najpomembnejših soborcev. Knjiga je torej prelomna, saj diskusijo o Trubarju vrača nazaj v čas in dejansko prizorišče reformacije 16. stoletja.

Vincenc Rajšp

*Slovenski znanstveni inštitut na Dunaju,
vincenc@rajsp.si*

Katalin KROÓ, 2020: Korunk hőse. Korunk irodalomszemiotikája? Karakterpoétika és olvasásszemiotika Lermontov regényébe. Budapest: L' Harmattan Kiadó. 288 p.

A befogadásesztétika azt a párbeszédet állítja középpontba, amely a művészi alkotás és az értelemképző befogatói tudat között zajlik mindenkor és mindenhol, amióta egy műben felismert esztétikai jel rámutat a valóság bármely jelentettként értelmezhető entitására. E vizsgálódás körébe az irodalomszemiotika új perspektívát nyit a jelképzés folyamatának, szemiózísának feltárásával, miközben egyetlen műre vagy akár nagyobb keretben egy életmű szakaszára vagy teljességére vetíti a jelentések dinamikus hálóját. Ilyen új megközelítést tár elénk Kroó Katalin irodalomtörténész, szemiotikus, esztéta jelen monográfiája Lermontov *Korunk hőse* című regénye kapcsán.

Kroó Katalin munkásságát az orosz „aranykor”-hoz kapcsolhatjuk Dosztojevszkij és a 19. század gazdag orosz irodalmának elemzése okán. Most egy

újabb orosz alkotást, Lermontovnak a világirodalomban méltán elismert helyet érdemlő, s a magyar olvasók körében kedvelt művét állítja a szemiotikai megvilágítás középpontjába. Monográfiája a L' Harmattan Kiadó gondozásában 2020-ban jelent meg Budapesten. Alcímében rögtön a *Korunk irodalomszemiotikája?* kérdéssel irányítja az olvasó figyelmét a karakterpoétikára és az olvasásszemiotika felé, mintegy kijelölve a megközelítés irányát és módját, de egyúttal a kérdésre adható választ is az olvasó kezébe téve le. A Bevezetés és Konklúzió keretébe zárt tizenegy fejezet a regény szövegszövevényében ágyazott jelviszonyokat, azok lehetséges gondolati jelentésrétegeit fejt fel tüzetes esztétikai és eszmerendszeri kapcsolódásainak elemzése során. (A kötet nagy értékű edukációs mellékcszála mindeközben, hogy az idézett regénybeli szövegrészeket következetesen megadja orosz nyelven is, sőt olykor több magyar fordítást idézve, hogy rávilágítson a szövegértelmezés nyelvileg is megformált lehetséges változatainak különbözőségeire.) A fordításokban megmutatózó interpretáció sok esetben enged következtetni, hogy a fordító éppen a szükséges értelemképző szemiotikai hálózat ismeretének hiányában nem tudott a nyelvi megfeleltetés adekvát szintjére jutni.

A kérdés kettőssége állásfoglalásra készteti az olvasót: a szerző által kínált új interpretációs keret vajon elegendő-e, hogy az esztétikai jel, a regény gondolatrétegeit teljességükben felfejtse? Ugyanakkor abban a gondolkörben is állásfoglalást kér, vajon az általa kínált, szemiotikai nézőpontú olvasásmód ehhez vezetően megfelelő-e a megértés útján.

Mint a bevezető gondolatokban megfogalmazza a szerző, Lermontov

kifinomult művészi eszköztárát és a műben rejlő inspiratív áthallásait, utalásait jelen monográfia a 21. század irodalomszemiotikai gondolkodásmódjával igyekszik feltárni. A bemutatott irodalomszemiotikai olvasat létrehozásának nem titkoltan célkitűzése az is, hogy magának az új tudományágnak a természetéről és módszereiről tudhassunk meg többet. Az elemzés így pótolja azt a hiányosságot, amely az értelemképzési módok és interpretációs műveletek terén mutatkozik, s a hagyományokon túl az újabb, 21. századi lehetőségek felé mutat. Az interpretációs stratégiák és konvenciók szemiotikai összekötöttsége egybefűzi a műértelmezést annak történetiségével, így mintegy mentalitástörténeti keresztmetszetet képez.

Az irodalmi alkotás a belső rendszerszerűségében azonosítható jelkövetítésének köszönhetően hordozza valamely gondolatvilág értelmezhetőségét. Az irodalomszemiotikai közelítés azt célozza meg jelen monográfiában, hogy egyfelől megértsük a *Korunk hőse* szemiotikai irodalmi működésmódját, másfelől megvilágítsa azt az olvasási módszert, amely a regényen keresztül rámutat az irodalomszemiotikai gondolkodás értelemképzési gyakorlatára.

A jel, a jelszerűség és a jelértelmezés tematizálása és szemantikai alakzata mint kérdéskör indítja a sokrétű elemzést (15–36). Az értelemzés arra világít rá egy szemiotikailag fontos regénybeli szövegrész, a *Kereszt-hegyen* való átkelés kiemelésével, hogy a *jel – jel-tárgy – jelentés* viszonylatában hogyan válik döntővé a motiváltság kérdése. Jelolvasó és jelértelmező szereplőket gondolkodtat és cselekedtet a regény. A bemutatott tájleíró résznek kihatása lesz a lélek- és karakterjelek olvasási módjainak értelemzésére. A karakter- és jellemrajz hitelességének tekintetében

Lermontov kezében ezek az eszközök kiemelt fontosságúak. Ezért fontos megvizsgálni a szemiotikai feltételrendszer *jelhasználati – jelalkotási – jelértelmezési* keretét, amelyben egy-egy szereplő mozog. Az, hogy *Pecsorin*, a főhős, valamint *Makszim Makszimics* és *Grusnyickij* alakja milyen mértékben állandó vagy fejlődő, ez a *Korunk hőse* mint komplex jelrendszer viszonylatában nyer pozicionálást. Lermontov művében a narratív folytonosságot a *Bela*, *Makszim Makszimics*, és *Pecsorin naplója*, a *Mary hercegné asszony* és a *Fatalista* fejezetek képezik. Lermontov főhőse az őt körülvevő valóságot, és az azt értelmező szereplőket, köztük önmagát is, folyamatosan szemiotikai nézőpontból „olvassa”, újra és újra kísérletet tesz arra, hogy a szemiotikai valóság jelek által kikövetkeztetett elemét újraprendezze, újraterejtse.

Lermontov regényében a szemiotikai kérdéskör kiemelt sávja a szemantikai, amely a mű poétikai önleírásához biztosít szempontrendszert. A *Korunk hőse* gazdag szakirodalmában az értelmezési hagyományok hermeneutikai és narratológiai kérdésköre a szemiotikai közelítés tartozékai lehetnek, komponenseivé válhatnak. Az új megközelítés megvilágításában a Lermontov-regény karakterpoétikájának értelmezési útjai alkalmasak arra, hogy a szövegvilág az olvasót és a kutatót bevonja az irodalomszemiotikai gondolkodásmód körébe.

A „valóság” jeleinek elemzése a *Korunk hőse* valóságmodelljében és szövegvalóságában szemantikai rekonstrukciót kínál az olvasónak (37–70). Példaként azt a szövegfolyamatot járja végig, ahogy az *alkotás* szemantikai modellje megformálódik az *olvasás – közvetítés – írói alkotás* hármásában. A mimika, a tekintet, a mosoly, az

intonáció, a gesztus, a testtartás, a mozdulat, a lépés, a cselekvés, a viselkedés, mind olyan jelként értelmeződik, amelyet a főhős már régről ismer, s e jelek „olvasatában” keresi a valóság új perspektíváit. Ez áll a személyiségének kettőssége mögött. Miközben tudja, hogy őt milyennek látják, saját arcára írott jeleit is manipulálni kezdi. A karakternek és személyiségnek akár maguktól félreértelmezhető, akár szándékosan manipulált én-jelei a halál gondolatával kötődnek össze. Erről *Pecsorin* önjellemzésében szól magát erkölcsi nyomoréknak mondván: egyik fele nem él, kiszáradt, semmivé lett, meghalt, a másik meg él, gondolkodik és megítéli az elsőt. *Pecsorin* mindvégig tudatosan szerepet játszik. Jellemzője eközben az *unalom*, amely a már mindent ismerő olvasni tudás állapotában valami újra, élvezhetőre vágyik. Karakterének központi vonása a mások által megélt élet szemlése és befolyásolása, s mindenek a saját élet alakításába történő átlényegítése.

A karakterek megnyilatkozásait vizsgálva megkerülhetetlen a *műfajok, beszédmódok* szemiotikai kontextusainak elemzése (71–100). Míg a karakterológiai-poétika nagy hangsúlyt helyez a narratológiai problémakörre, eddig a beszédmegnyilatkozások műfaji hovatartozása szemiotikai problémafelvetésként kevesebb megvilágítást kapott: milyen úton jön létre az olvasó által regényként azonosítható epikai formáció mint irodalmi alkotás. A *Korunk hőse* esetében a variabilitást kell kiemelnünk. „A jelölt tárgy éppen az áthelyező-transzformáló szemiotikai jelölés folyamatában nyeri el dinamikus jelentését” (75). A *karcolat* („очерк”) és a *feljegyzések* („записки”) különböző fajtái keresztezik egymást. A stílusok vegyülékében megjelenik új hozadékként

a *köznapi, élő beszéd* („живая устная речь”). Ezzel Lermontov nem kevesebbet tesz, mint a költészet sajtoosságait átülteti a művészi prózabeszédbe. Pecsorin figurája polemikusan ölt új alakot a romantika hőseivel szemben. Minden ekvivalensként megmutatkozó szöveghely elmélyíti a jelentésképző folyamatot, amelynek során szemiotikai szöveg folytonosság jön létre az egyes síkokon. A karcolat és a feljegyzés mellett a *portré* emelkedik ki. Ezekben a külső jeleken keresztül belső lelki tartalmakat olvasunk, s metaforikus gondolkodás vezet a jelentés jel által való közvetítettségéhez. A műfaji hibridálás, amelyet a regény kapcsán a szakirodalom hangsúlyoz, egy műfajon belüli együttthatások dinamikáját is megteremti. „Pecsorin, a regényelbeszélő és Lermontov mint bennfoglalt biográfiai szerző kettős jelölésben válnak rokon szemantikai figurákká” (92). A műfaji komponensek hibridálása és a narratív maszkok jelentése a szemiotikai perspektíva árnyaltabb körvonalazhatóságát teszi lehetővé.

A következő nagy témafelvetés a *karakterpoétika* szemiotikai elhelyeztettségét járja körül a mű értelemvilágában olvasási modelleket keresve (101–114). „A karakterológia-poétikába egyenértékűen beletartozik mind a hős életútjának külső nézőpontú cselekményes-pszichológiai bemutatása, mind az életúthoz fűződő, írásba foglalt életmodell megjelenítése” (103). Az *írás-olvasás* és az egyéni-általános értelmezési modellje a szöveg-előrehaladás folyamatának fontos értelmi komponense. A szereplőfigurák jeleken keresztül megvalósuló ábrázolása, s a szereplők jelekhez való viszonyulásának megragadása a befogadó olvasási módjaival egybekapcsolva alkotja meg az interpretációs modell „nyelvét”.

A gondolatsor további építkezése a karakterpoétika mint *szemantikai „állandó”* és *szemiotikai alakzat* kibontásában folytatódik (115–134). Vannak olyan motívumalakzatok, amelyek kulcsfontosságú szemiotikai állandóként (invariánsokként) végigvonulnak a regényszövegen. Ilyen a *minden* és a *semmi* alakzatba rendeződése, amely az erkölcsre, a létezésre, a szerelemre egyaránt vonatkozik. Ugyanilyen alakzat Pecsorin történetében a *jelenlevés / létezés az élet-halál* metafizikai leképeződéseiben. Az *egyik olyan, mint a másik* jelentésalakzat az *unalom és közöny* fő szemantikai jegyként emelkedik ki. Ennek folytatása a *sem ez, sem az, sem amaz* és az *is-is, egyik olyan, mint a másik* szemléletbeli gondolkodás (121). A *közömbösség* szemantikai jegy tematikusan kifejtett és részletezett magyarázataként az *egyik olyan, mint a másik* jelentés azonosságát a jelöletlen *minden* általánosító fogalmába tagolja a szöveg: *minden különböző ugyanoda vezet*. E kortársakra és Pecsorinra is jellemző kiábrándultság gyógyító eszköze az *új szó* megtalálása, az arra való orientáltság végkifejlete lenne. Itt az *új szó* nemcsak az ábrázolt világ része, de a regény mint poétikai egészlegesség formálója.

A hatodik fejezet a regény legkarakterisztikusabb szemantikai alakzatának *átlényegüléseit* tanulmányozza „A szemantikai invariáns szemiotikai szerveződésének további vonásai” cím alatt (135–145). Az olvasó folyamatos narratív és poétikai forma-átlényegülés tanúja, amikor Pecsorin alakportréja kibontakozik, érzékeli a párhuzamponthoz, mint amilyenek a szerelemszituációk váltakozásai. Az emberi lelken keresztül kibontakozó személyes sors megismerési értéke magasabbra tehető, mint a kollektívának a története,

amelyben fellelhető. Pecsorin egyik jellemző külső jegye, hogy „a szeme akkor sem nevetett, amikor ő nevetett”. Vagy rossz természetének vagy mély és állandó bánatának volt ez a jegye – mondja róla barátja. Ez a jellemzés látni enged egy értelemképző sajátosságot, szemantizációs lehetőséget: *akár az egyik, akár a másik (vagy-vagy)*. Ez a fő szemantikai alakzat, amely transzformációs kódja révén a regény autoreferenciális működésének is ismérve lesz. „A *feleslegesség* egyben a *mérték* problematikájaként konkretizálódik a *minden* elérésére irányuló orientáció és a *semmi* szemantikai tengelyén kibontakozva – ennek tartozéka a *maximalizáltság* gondolata” (139). Az unalomra ráépített *bosszantó* és *nevetséges* motívumpár az élet és a szöveg önálló tulajdonságjegyévé lép elő a *jel-jelentés* átlényegülése során. Hozzájárul a betű szerinti ismétlés és az átfordítás gondolatának tematikus megfogalmazásához.

A *betű szerinti ismétlődés* és az *átfordítás* problémájának a szöveg szemiotikai létmód nézőpontjából történő körüjárása képezi a hetedik nagy gondolatsor gerincét (145–162). A regény előszava hitet tesz a nem mimézis-elvű valóságábrázolás és a mindennapi nyelvhasználaton túlnövő irodalmi-nyelvi modell megteremtése mellett. A szöveget „keserű orvosságnak / maró igazságnak” tekinti, nem tulajdonít neki erkölcsjobbító szerepet. A közvetlen morálátadás kiiktatása következtében a szöveg úgy válik orvossággá, hogy rámutat a betegségre. A regény egyszerre a *betegség* és az *orvosság* modellje. Ez az aspektus előtérbe hozza a *közvetítettség* gondolatkörét, a *Korunk hőisében* felderíthető *átlépéseket*, melyek során egy bizonyos nyelvhasználati mód metaforikus nyelvezetté válik. Ilyen az a szituáció, amikor az orvos Werner

egyszerre medikusként és költőként nyilatkozik meg a párbajáldozat szemének leírásában. Ez a diskurzuskettőzés eltérő értelmezhetőséget rejt magában. A szemantikai alakzat és a közvetítés a szemiotikai rendszer alakulását is befolyásolja. Werner és Pecsorin irodalmi figurája megvalósítja a nyelvek közötti előre- és visszafelé haladást. A regény bármely pontján a szemantikai közvetítés analógiás elvét fedezzük fel, amely betű szerinti ismétlődést sohasem foglalhat magában. A szemiotikai alrendszerek „nyelvi” jelrendszerbeli értelmezési keretben fejtik ki hatásukat. Előrehaladó dinamikai sajátosságuknál fogva kapcsolódnak be az értelmezési folyamatba. A *jelek olvasásának* modelljében, a jelkonstrukciók lefordíthatóságának folyamatában feltűnik az általánosabb tematizáció is. Ezt hozza elénk a *kő* és a *homok* metaforizációja, az *élet – halál – szerelem* ismétlődő szituációja. A *jel-jelentés* folytonos megújulási dinamikája a jelkonstrukciók betű szerinti követésével, reproductív ismétlésével egyértelműen rámutat az *írás-olvasási* modell értelemkibontó funkciójára.

A szövegkezdetek és szövegfolytatódások írása-olvasása, annak szemantikai és szemiotikai modellje a *Mary hercegkisasszony* szövegén át kap tüzetes megvilágítást (163–192). A peccorini napló megszakítása, az időfolyamba ékelt narratív cezúra során azt figyelhetjük meg, hogyan valósul meg a *folytathatóság* gondolat kibontásában a cselekményszféra és az autoreferenciális gondolkodás összekapcsolása. „Az ,ismétlődés – megkettőződés – megsokszorozódás – elkülönülés – átfordítás – szemiotikai újjáélesztés’ olyan kifejtési logikának bizonyul, amely megvalósulási alapját képezi a regénybeli költői szemantizációnak” (165), s

újra és újra interpretációs kulcsot kínál a regény jelentésvilágához. A megszakított napló újrafelvételének kompozíciója kidomborítja azt a vonást, hogy a pecsorini önportré a múltbeli emlékezést és a jövőidejűség „*Mivégre születtem?*” kérdését hozza szemünk elé a halál utáni értékelések előrelátásával együtt. Az emlékezés többféleképpen is az *írás-hoz* kezd tartozni. Az írásemlékezet szemantikai modellezésében Pecsorin mellett a legfontosabb szereplőhordozó *Vera*, akihez legmarkánsabb jelként a *hit* és a *bizalom* társul. Vera elvesztése Pecsorint szenvedélyes kétségbeesésbe kergeti: Az őt „szíven ütő kalapács” a sors metaforájának ekvivalense, hiszen saját magára is úgy tekint, mint fejszére a sors kezében. Az emlékezés mint a reflexió témamotívuma hozzátartozik szemiotikai átfordítások műveleteihez. A Vera alakját övező szemantikai mintázat a *búcsú* motívuma köré szövődik. A szerelem, emlékezet, halál témakörei elválaszthatatlanok a teljeség- és egészség-igény maximalizmusának problémájától. (Beszélőneve van ilyen szempontból Makszim Makszimicsnek, a maximalizmust jelöli, magának Pecsorinnak a neve a szomorúságra utal, Veráé a hitbeliséget szemantizálja.) Pecsorin nemcsak a saját halála felé vesz útirányt, hanem személyében a mindig *utazó vándor* is megformálódik. Olyan-nak látja magát, mint a kalózvitorlás fedélzetén született és felnőtt tengerész, aki csak a viharban érzi az *új felé* haladás lehetőségét.

A *szöveg*vég értelmezhetősége ennek keretében bontható ki a szemiozisz transzformációs dinamikájában (193–210). A vég várása és keresése szorosan összefügg a szó és szöveg-megfogalmazás kérdéskörével. Pecsorinban a szövegkezdetek, -folytatások és -bevégzések témamegjelentőjét

ismerhetjük fel. Hol gyilkos, hol potenciálisan megölt áldozat vagy halott szerepében mutatja meg magát. Így válik a jelenben és a jövőben meghaló hőssé, akinek halhatatlanságát mégis az emlékezés és a retrospektív értelmezés biztosítja. A regény kulcsalakzatának funkcionalizálása folytonos újraolvadási imperatívust léptet életbe, s termékeny együttállásban tartja az individuális komponenseket. Összefogja a szövegdinamikának összes egymásra épülő válfaját.

Az irodalomszemiotikai elemzést a *Korunk hőse* két lírai *intertextualitást* biztosító jelentésvonulata zárja. Az egyik a *Vitorla* című Lermontov-versből indul ki (211–236). A *Vitorla-intertextus* jelentésvonulata Pecsorin regénybeli útján, a halandó ember törekvéseinek gondolatkörében nyeri el értelmét, aki *saját* halálát igyekszik elérni. A kalózvitorlás motívuma és a *Vitorla* szemantikai tartalommezőinek mintázata folytonosságot képeznek a szemiotikai síkban is. A viharra való várakozás, az úton levés, a vihar óhajtása mint a teljesség, az új világmegélés maximalizmusának vágya – mindez Pecsorin életútjának mozgatóereje. A vihar megtöri az unalmat, s benne talál a hős a remélt nyugalomra.

A másik intertextuális kapcsolódást a *Kimegyek az éji ködös útra...* című vers értelemvilága és regénybeli illeszkedése hozza közelebb (237–266). A vers hármas gondolati tagoltságában megkülönböztethető a „fényes és örök világ”, a „halálra vágyó, epekedő ember”, majd a „halál átlényegülése a gyönyörűséges világgal való üdvözült egybeolvadás formájában” (237). A lírai alkotás megidéződik a regényben, s képes a *Vitorlával* együtt poétikailag egyenrangú formációként szemléltetni Lermontov életműpoétikai szöveghármasát. Az *út* és az *úton levés* metaforái,

s az időpoétika hangsúlyai újabb intertextuális bejárók a *Korunk hőse*-be. Intertextuális transzfigurációja a regény értelmi középpontjában álló kérdésre, a *létezés intenzitására*, a terek és idők érzékelésben, átélésben és megjelöltségben való sűrítésére világít rá.

A monográfia utolsó fejezetében a szerző konklúzióként az irodalomszemiotikai olvasás kezdeményezési és folytatási lehetőségéről osztja meg indítványozó gondolatait (267–270). A szemiotikai összpontosítás nem korlátoz, hanem új perspektívát nyit a 19. századi orosz klasszikusok irodalomtudományi értelmezése számára. Újabb megszólítással fordul a befogadó felé, aki a regény kapcsolódási formáiban felismer korábbi indulásokat és későbbi kulturális szövegteljesítményeket. A monográfia a további kutatásokhoz is hasznos gazdag bibliográfiával zárul (271–287).

A *Korunk hőse* jelentésrétegeinek jelen új megközelítése, az irodalomszemiotika módszereinek tüzetes bemutatása megerősítően igenlő választ ad a bevezetésben feltett kérdésekre. Kroó Katalin jelen munkáját – meggyőződéssel mondhatjuk – mind elméleti megalapozottsága, mind értelmezés-feltárásának gazdagsága a 21. századi magyar befogadásesztétikai kutatások körében a jövőre nézve is megkerülhetlenné teszi.

Cs. Jónás Erzsébet

Nyíregyházi Egyetem
Kelet- és Közép-európai Kutatóközpont,
csjonase@gmail.com

Dorota VÁRNAI, 2019: *Wokół Polskiej i Węgierskiej Literatury Epoki Renesansu*. Budapest: ELTE BTK, Szlav Filológiai Tanszék.

Pedagogy, pragnący przybliżyć studentom historię literatury danego kraju, często napotykają na wiele trudności podczas przekazywania informacji dotyczących historii literatury wcześniejszych epok. Dla wielu studentów literatura okresu średniowiecza, renesansu czy baroku jawi się jako niezrozumiała, niezwykle odległa, a często zupełnie nieistotna. Badanie i zrozumienie specyfiki tamtej literatury jest utrudnione ze względu na swoisty język tekstów, niezajomość u studentów powiązań historycznych czy w ogóle realiów społeczno-kulturowych, w których teksty te powstawały. Jednocześnie jednak nie jest możliwe zrozumienie literatury współczesnej bez sięgnięcia do tekstów z poprzednich epok. Historia literatury powinna być postrzegana jako proces, nie jako wrywkowo analizowane zjawiska. Literaturę danego kraju należy badać całościowo, a nie wybiórczo, dlatego ważne jest właśnie zapoznanie się z podstawowymi wiadomościami dotyczącymi historii literatury poprzednich wieków.

Publikacja autorstwa Doroty Várnai, pt. „Wokół polskiej i węgierskiej literatury epoki renesansu”, która ukazała się nakładem budapeszteńskiego wydawnictwa uniwersytetu Loránda Eötvösa w serii OPERA SLAVICA BUDAPESTINENSIA – LITTERÆ SLAVICÆ, ułatwia zrozumienie zasadniczych procesów literackich, które miały miejsce od XV do XVII wieku. Została ona podzielona na trzy główne rozdziały, poprzedzone wstępem i zwieńczone zakończeniem. Przed przystąpieniem do recenzji monografii warto zwrócić